

Gunnar Buchwald og Mogens Schlüter: *Kastrup og Holmegaards Glasværker. 1825–1975.* (Nyt Nordisk Forlag, 1975). 145 s.

Festskrifter fra en institution eller en virksomhed udgør en særlig gruppe af historiske kilder. Der skal i reglen læses mere mellem linierne end på linierne i dem, fordi et firma ikke vil give de mange penge, en trykning koster, for at publicere de mørke pletter, dets historie kan indeholde. I denne beretning om den danske glasproduktion efter 1814, da man efter Kieler-freden skulle opbygge en hjemlig produktion til erstatning for den norske, er der andre ting, der savnes. Alle tal for størrelsen af omsætningen, arbejdslønninger, vekslende rentabilitet o. a. mangler, skønt det ville være af største interesse at følge udviklingen i denne ikke uvigtige industri i de 150 år, bogen omfatter. I stedet for har man samlet sig om to facsimiletryk, det ene en prisfortegnelse fra Holmegaards og Kastrups glasværker fra 1853, det andet en samling tegninger af produktionen, der er lidt yngre end prislister, men ikke nøjagtigt kan tidsfæstes, og forfatterens afsnit må betragtes som forklarende og supplerende kommentarer hertil. Jubilæumsskriftet bliver på denne måde mere en redegørelse for produktionen i ældre tid i alle enkeltheder end en skildring af de to glasværkers historie. Der er i hvert fald en kreds af læsere, der ikke vil beklage denne ordning. Det er de talrige samlere af gamle glas. For et par snese år siden var sager af glas ikke genstand for noget indgående studium, når talen var om den danske produktion, nu er både museer og private samlere blevet opmærksomme på,

at der her findes et uopdyrket område, og at det må belyses. Mogens Schlüter har i nogle år i dagspressen besvaret spørgsmål om genstande af glas til deres ejere, og med de to facsimiletryk har han givet alle interesserede et hjælpemiddel, som vil blive meget brugt.

Tegninger af Elizabeth Tyler og Michael Bang illustrerer teksten. Omslaget viser et interiør fra en glashytte på Holmegård efter en tegning (i xylografi) fra 1875. Den angives at være udført af Knud Hamborg. Det er en trykfejl for Knud Frederik Hamborg (1828–1900), der var en meget benyttet kunstner ved *Illustreret Tidende*.

Helge Sjøgaard

Skaføgårds adkomstbreve og jordebøger 1647–1797. Udg. af Knud J. V. Jespersen under medvirken af Egon Hasselgreen og Knud Hornbeck. 1975.

Mange kildeudgaver er meget karrige med hensyn til indførende og kommenterende stof. Hvor man alene henvender sig til en snæver faghistorisk kreds, kan det være på sin plads, men om langt de fleste kildeudgaver gælder det, at de udmærket kan udnyttes, på den ene eller anden led, af amatørhistorikeren, eller hvad man nu vil kalde ham; det tager man blot sjældent hensyn til. Det er derfor velgørende at få en kildeudgave i hånden som den foreliggende, hvor man helt bevidst og udtalt også sigter mod et bredere historisk interesseret publikum. Hele første halvdel af bogen optages af en gennemgang af den specielle og den almene godshistorie, holdt i et klart og let forståeligt sprog,

og bogens anden halvdel, som indeholder teksterne, er forsynet med en meget udførlig og pædagogisk real-kommentar. Det har været et betydeligt arbejde i forhold til en ordinær kildeudgave, men resultatet er også blevet en virkelig stofmættet bog, som kan give sin læser et helt lille grundkursus i landbohistorie. Jeg ville for eksempel mene, at man med godt udbytte kunne læse et skøde eller en jordebog her fra som kilde i en seminarie- eller gymnasieklasse, stort set alene med bogen som grundlag. Et sagregister ville til sådant brug have gjort bogen endnu nyttigere.

Paul G. Ørberg

Den iconographiske Post. Et nordisk blad om billeder, 1.-6. årgang, 1970-75, 25 hæfter. (Udgivet af Kalkmaleregistranten, Købmagergade 44-46, København K).

Billeder bliver ofte forsømt i historieforskningen og historieskrivningen. Det er derfor en god idé, at man har fået et tidsskrift, der alene beskæftiger sig med billeder og problematikken omkring disse. I oktober 1970 kom det første nummer af *Den iconographiske Post*, fra 1974 kaldet *ICO*.

Udspringet for tidsskriftet har været arbejdet med registrering af kalkmalerier i Norden, og tidsskriftet henvender sig da også til læsere i alle de nordiske lande. En række personer, der arbejdede med billeder, ikonografi, følte et voksende behov for at kende til billeder i andre lande, men fandt det vanskeligt at få et tilstrækkeligt kendskab til den rige billedskat, der findes rundt om i Norden, skønt denne er af væsentlig betydning for historikere, etnografer, kirkehistorikere o. a.

For tidsskriftets forhistorie redegør Knud Banning kort i den første artikel i det første hæfte fra 1970; det var Otto Norn, dengang ved Nationalmuseet, der i 1966 fandt det naturligt, at der blev skabt en registrant over de talrige kalkmalerier rundt om i kirkerne; Institut for Kirkehistorie ved Københavns Universitet gik i gang med opgaven, og man fik en bevilling fra Statens humanistiske Forskningsråd til arbejdet, der blev indledt med hjælp af en række studerende og hurtigt resulterede i store mængder registreringskort. Det er dette arbejde, tidsskriftet fortæller om, ligesom om den forskning, der er et direkte resultat af registreringerne, og som igen har sat en dialog i gang om ikonografiske emner.

Som venteligt med det nævnte udgangspunkt handler talrige af tidsskriftets artikler om kalkmalerier i kirker, enten en fuldstændig gennemgang af en enkelt kirke, således af den himmelske lovprisning i Rynkeby kirke på Fyn og af en række norske kirker, eller af en gruppe kirker eller et motiv, Rosenkransmadonnaen, et motiv i middelalderligt kalkmaleri i Mellemsverige, Manden i livstræet, Sigurdsdigtningen i middelalderens billedkunst og Kong Herodes i Vellev. Efterhånden løsriver man sig dog herfra, og man finder artikler om kobberstik, skulpturer m. m., som Maria-mirakler på norske antemensaler, Gådefulde skulpturer, fra en rundkirke i Slesvig by, og Lyrisk intermezzo, om hekse på Bloksbjerg. Man finder ligeledes artikler om mere teoretiske ikonografiske problemer, om brugen af billeder som illustrationer i TV osv.

Med årene er *ICO* blevet indholdsmæssigt og teknisk stadig bedre. Mange flere burde kende det lille tidsskrift om billeder.

Ole Degn